

Brygida SMOLKA-FRANKE
Politechnika Śląska
Wydział Organizacji i Zarządzania
Katedra Stosowanych Nauk Społecznych

W KIERUNKU METROPOLIZACJI – ROZWÓJ SEKTORA KULTURY W REGIONIE GÓRNOŚLĄSKIM Z WYKORZYSTANIEM DZIEDZICTWA POPRZEMYSŁOWEGO

Streszczenie. Dążenie miast do rozwoju funkcji metropolitarnych oznacza dzisiaj przede wszystkim dążenie do rozwoju funkcji, które uczynią miasto bardziej atrakcyjnym dla inwestorów i jednocześnie stworzą ich przestrzeń bardziej przyjazną do życia.

Każde z miast, w zależności od swojego charakteru, wybiera różne drogi rozwoju, stawiając na ten potencjał, który stanowi największą wartość i bogactwo danego regionu. W przypadku miast należących do Aglomeracji Górnośląskiej taki potencjał stanowi niewątpliwie dziedzictwo poprzemysłowe.

Słowa kluczowe: sektor kultury, metropolitaryzm, przemysły kreatywne, dziedzictwo kulturowe

IT IN DIRECTION METROPOLIS – DEVELOPMENT OF SECTOR OF CULTURE IN SILESIAN REGION WITH UTILIZATION OF INDUSTRIAL HERITAGE

Summary. Striving for the development of the cities of metropolitan functions, today is the quest for development of functions, that will make the city more attractive to investors and at the same time create their space friendly to life.

Each city depending on its nature, choosing different paths of development, betting on the potential, which is the largest value and the richness of the region. For cities belonging to the Upper Silesian Agglomeration the potential is undoubtedly heritage postindustrial.

Keywords: sector of culture, metropolis, creative industry, cultural heritage

Wprowadzenie

„Termin **metropolia** był używany już w starożytnej Grecji, będąc zbitką słów *mater* (matka) i *polis* (miasto). [...] Miasta jako forma organizacji przestrzeni, a także miejsca koncentracji procesów społeczno-gospodarczych, układały się przez wieki w hierarchię, której górę stanowiły miasta-metropolie. Cechowała je różnorodność pełnionych funkcji oraz ponadregionalny zasięg oddziaływania. Były miastami mającymi rozwiniętą strukturę, gdzie centralną część (rdzeń) stanowiło centrum, wokół którego kształtował się pierścień podmiejski, ponadto cechowała je znaczna liczba ludności. Równie istotne były znamiona metropolitalności w znaczeniu prestiżowym czy symbolicznym, istniejące w świadomości społecznej w skali kraju lub międzynarodowej (np. metropolia chrześcijan – Rzym), lub atrybuty ponadlokalnego znaczenia historycznego lub kulturowego [...]. Decydujący wpływ na rozwój prawdziwie metropolitalnego dekorum większości miast w postaci znanej do dzisiaj miała druga połowa XIX wieku, kiedy kształtowały się śródmieścia”¹.

Większość współcześnie funkcjonujących w polskiej przestrzeni miast, wraz z nastaniem gospodarki rynkowej i rozpoczęciem traktowania miasta jako jednego z istotnych podmiotów wolnorynkowego systemu gospodarki, zaczęło postrzegać potrzebę rozwoju na swoich obszarach tzw. funkcji metropolitalnych. Potrzeba ta nie wynikała tylko i wyłącznie z konieczności poprawy jakości życia swoich mieszkańców, czyli stałych użytkowników przestrzeni miejskiej, ale również, a może przede wszystkim, konieczności wypromowania obszaru miejskiego jako atrakcyjnej przestrzeni inwestycyjnej, mogącej, w dobie ogromnej konkurencyjności na rynku, przeciągnąć i zainteresować swoją ofertą potencjalnych inwestorów.

Wielu samorządowców i włodarzy miast, a także przedstawicieli różnych dyscyplin naukowych, zainteresowanych problematyką miejską, zadaje sobie dzisiaj pytania: czym tak naprawdę jest współczesny metropolitalizm, na czym powinien on polegać i jakie funkcje miast należy przede wszystkim rozwijać?

Odpowiedź na większość pytań zawartych jest w powyżej zacytowanej definicji pojęcia metropolia. Biorąc jednak pod uwagę stały rozwój i ewolucję procesów społecznych, jakie zachodzą we współczesnym świecie, należy się spodziewać, że dotychczasowe rozumienie procesów metropolizacyjnych również ulega modyfikacji.

---

¹ Majer A.: Socjologia i przestrzeń miejska. PWN, Warszawa 2010, s. 190-191.

1. W kierunku metropolizacji

Trzymając się ścisłej definicji czy też określenia zespołu cech charakteryzujących miasto metropolitarne, to oprócz wymiaru ilościowego, mówiącego, że „można zaliczyć do nich aglomeracje liczące co najmniej pół miliona i więcej mieszkańców, obowiązują także kryteria jakościowe, takie jak chociażby doskonałość usług, instytucji i wyposażenia, potencjał innowacyjny w zakresie: technicznym, ekonomicznym, społecznym, politycznym i kulturalnym oraz wyjątkowość i specyfika miejsca. Biorąc pod uwagę powyższe kryteria tak naprawdę niewiele miast światowych jest w stanie sprostać wymogom tej definicji, nie mówiąc już o miastach polskich z Warszawą włącznie”².

Stąd współczesne dążenie miast do rozwoju funkcji metropolitarnych nie tyle zakłada konieczność sprostania ścisłym wymogom definicyjnym, ile dążenie do rozwoju funkcji, które na tę drogę mogłyby miasta te wprowadzić, czyniąc je bardziej atrakcyjnymi dla inwestorów i jednocześnie uczynić ich przestrzeń bardziej funkcjonalną dla stałych jej użytkowników i przyjazną do życia.

Każde z miast, w zależności od swojego charakteru, wybiera różne drogi swojego rozwoju, stawiając na ten potencjał, który stanowi największą wartość i bogactwo danego regionu. Istotne jednak jest, aby przyjęty kierunek rozwoju miasta zakładał tzw. harmonijny, zrównoważony rozwój wszystkich elementów, które składają się na wspólny organizm miejski.

Jak pisał Max Weber: „*Miasto to rynek, można powiedzieć: Miasto to różnorodność.* Wraz ze swą architekturą, kształtem przestrzeni, cechami środowiska społecznego i ponadlokalnymi funkcjami miasto, będące personifikacją różnorodności, tworzy zarazem pewną całość, stanowiącą podstawę tożsamości kulturowej mieszkańców”³.

Współczesne miasta próbując nadać właściwy kierunek procesom swojego rozwoju, odwołują się właśnie najczęściej do jakże istotnego dla nich aspektu tożsamości kulturowej, stanowiącej o specyfice i oryginalności określonych obszarów. To właśnie dbałość o zachowanie szeroko rozumianego dziedzictwa kulturowego danego regionu stanowi dzisiaj o szczególnej atrakcyjności poszczególnych obszarów miejskich i regionów.

Taki kierunek rozwoju, związany przede wszystkim z wykorzystaniem ogromnego bogactwa kulturowego regionu, przyjęły miasta obszaru górnośląskiego próbując nadać wspólny kierunek rozwoju metropolitarności bazując na promocji regionu jako jednego organizmu miejskiego o nazwie **Metropolia „Silesia”**.

² Jałowiecki B., Szczepański M.S.: *Miasto i przestrzeń w perspektywie socjologicznej*. Scholar, Warszawa 2006, s. 210-211.

³ Majer A.: *op.cit.*, s. 122.

Na stronach Górnośląskiego Związku Metropolitalnego, który stał się inicjatorem powołania Metropolii „Silesia”, czytamy, że jego podstawowym celem jest: „utworzenie dynamicznie rozwijającego się wielkomiejskiego ośrodka, zdolnego do skutecznej konkurencji z innymi ośrodkami metropolitalnymi w kraju i w Europie”⁴.

Obecnie w skład Metropolii „Silesia” wchodzi Katowice wraz z 13 innymi miastami regionu⁵, które przede wszystkim łączy i charakteryzuje wspólne dziedzictwo post-industrialne tego regionu. Oprócz tego, że miasta te wspólnie promują wartości swojego regionu i działają na rzecz jego harmonijnego rozwoju, to każde z nich stanowi także pewien oryginalny i specyficzny mikroświat, ukształtowany przez różne losy i historię tych miast.

2. Potencjał kulturalny miast Aglomeracji Górnośląskiej

Profesor Andrzej Klasik na podstawie przeprowadzanych badań dotyczących potencjału przemysłu kreatywnego miast konurbacji górnośląskiej uznał, że można: „budować i promować rozwój:

- Katowice jako miasta kultury wysokiej, muzyki i przemysłu muzycznego,
- Bytomia jako miasta sztuki scenicznej i wydarzeń kulturalnych w scenerii postindustrialnej,
- Zabrze jako miasta zabytków techniki i turystyki poprzemysłowej,
- Chorzowa jako miasta rozrywki i rekreacji”⁶.

Oprócz wymienionych miast w obszarze Aglomeracji Górnośląskiej występują jeszcze tzw. miasta peryferyjne, których podstawową i często jedyną funkcją była właśnie funkcja produkcyjna. Charakteryzowało te miasta wyraźne zapóźnienie rozwoju podstawowych funkcji miastotwórczych. Przykładem takiego miasta w omawianym obszarze jest niewątpliwie Ruda Śląska.

Dwa spośród wymienionych miast, mianowicie Zabrze i Ruda Śląska będą stanowiły porównawczy przedmiot analizy, której celem jest przedstawienie procesów zachodzących w tradycyjnych obszarach miast przemysłowych.

⁴ www.silesiametropolia.eu/s,9.htm, 27.12.2014.

⁵ W skład Metropolii „Silesia” wchodzi obecnie takie miasta, jak: Katowice, Bytom, Chorzów, Dąbrowa Górnicza, Gliwice, Jaworzno, Mysłowice, Piekary Śląskie, Ruda Śląska, Siemianowice Śląskie, Sosnowiec, Świętochłowice, Tychy, Zabrze.

⁶ Klasik A.: Sektor kultury i przemysły kreatywne w rozwoju regionu na przykładzie Aglomeracji Górnośląskiej, www.creativepoland.eu/documents/bazawiedzy/n_62fb3ac_sektor_kkultury_i_przemysly_kreatywne_w_rozwoju_regionu_na_przykladzie_aglomeracji_gornoslaskiej.pdf, 18.08.2014.

2.1. Zabrze – „stolica” turystyki przemysłowej?

Jak pisał Paweł Rybicki: „Nowoczesne miasta górniczo-przemysłowe i miasta przemysłowe tworzyły się w miejscowościach o dawnej miejskiej tradycji i w miejscowościach bez jakiegokolwiek tradycji. Można zatem wyróżnić kilka odmian genetycznych miasta przemysłowego. Jedną odmianę przedstawiają miasta, które jako miasta przemysłowe rozwinęły się w drodze rozszerzenia i przekształcenia dawnych ośrodków miejskich; takim górniczo-przemysłowym miastem jest np. na ziemiach polskich Bytom. Inną odmianę genetyczną stanowią miasta przemysłowe, powstałe ze zrostu kilku dawnych osiedli wiejskich, np. **Zabrze** oraz miasta, takie jak Królewska Huta, które swoje powstanie zawdzięczały lokalizacji wielkiego zakładu przemysłowego”⁷.

Zabrze jest zatem miastem o typowo przemysłowej tradycji, bowiem to przemysł nadał miejski charakter, początkowo rolniczej osadzie powstałej na trasie łączącej dwa średnio-wieczne grody Bytom i Gliwice.

W latach dziewięćdziesiątych, tj. w okresie gwałtownej restrukturyzacji, Zabrze jako miasto silnie związane z przemysłem ciężkim, dotkliwie odczuło skutki tych przemian.

To, co stanowiło spore obciążenie dla miasta, czyli spuścizna okresu intensywnej industrializacji, z czasem zaczęło być postrzegane jako największa wartość i szansa dla jego rozwoju.

Dzisiaj Zabrze określane (nie bez powodu)⁸ jako „serce Śląska” obwołane jest „stolicą” turystyki przemysłowej, i to na realizacji tej właśnie misji buduje i promuje swój wizerunek jako miasta wartego uwagi i odwiedzenia.

Dzięki jakim przedsięwzięciom miastu udało się wypromować swoje dziedzictwo postindustrialne?

Niewątpliwie najbardziej uznanym, również w świecie, i cennym zabytkiem poprzemysłowym zlokalizowanym na terenie miasta jest Zabytkowa Kopalnia „Guido”, która przeciąga coraz więcej turystów z całego świata i tym samym rodzi zainteresowanie samym miastem. Rozwój tego typu form turystyki przemysłowej pociąga za sobą, co zrozumiałe, intensywny rozwój całej infrastruktury wokół obiektu, a także w całym mieście, tym bardziej, że nie jest to jedyna tego typu atrakcja turystyczna miasta. Do interesujących obiektów poprzemysłowych zalicza się m.in.: Sztolnię „Królowa Luiza”, Szyb „Maciej” czy ostatnią ciekawą inicjatywę, jaką jest podziemna trasa turystyczna „Główniej Kluczowej Sztolni Dziedzicznej”.

⁷ Rybicki P.: Społeczeństwo miejskie. PWN, Warszawa 1972, s. 47.

⁸ Określenie nawiązuje również do zlokalizowanego na obszarze miasta Śląskiego Centrum Chorób Serca, założonego przez Zbigniewa Religę.

Tym, co jednak zasługuje na szczególną uwagę to rozwój znaczących dla miasta i społeczności lokalnej inicjatyw kulturalnych, które prawdopodobnie nigdy nie zrodziłyby się, gdyby nie inspirująca te wydarzenia ciekawa przestrzeń postindustrialna, będąca nie tylko tłem tych wydarzeń, ale także kluczowym jej elementem – wartością dodaną.

Rys. 1. Wnętrza pubu w podziemiach zabytkowej kopalni „Guido” w Zabrzu
Fig. 1. The interior of the pub in the basement of the historic Mine "Guido" in Zabrze
Źródło: Opracowanie własne.

To właśnie dzięki ciekawej scenerii zabytkowej kopalni „Guido”, zaadaptowanej także na potrzeby organizacji imprez kulturalnych, w Zabrzu organizowane są już cykliczne tak znaczące imprezy, takie jak np. Międzynarodowy Festiwal im. K. Pendereckiego w Zabrzu – Poziom 320 czy też cały ciąg imprez określanych wspólną nazwą „Pokłady kultury”, w ramach których realizuje się projekty „Muzyka na poziomie” czy „Teatr na poziomie” (jeden ze spektakli – „Synek”, odegrany w gwarze śląskiej jest już laureatem „Złotej maski”).

To w Zabrzu realizowane są dzisiaj takie projekty jak m.in. „Rewitalizacja obiektów przemysłowych Gminy Zabrze wraz z adaptacją na cele kulturalne, turystyczne i oświatowe”. Jak czytamy na stronie projektu „Rewitalizacja ma za zadanie uczynić ze zdegradowanych i opuszczonych obiektów przemysłowych miejsca ciekawe i tętniące życiem, które będzie można wykorzystać na wiele różnych sposobów. Ich nowy wygląd stanie się wielkim atutem, wyróżniając je spośród innych centrów kultury, rozrywki i turystyki⁹.

I to wreszcie Zabrze jest już od kilkunastu lat organizatorem corocznej Międzynarodowej Konferencji Naukowo-Praktycznej dotyczącej dziedzictwa przemysłowego i turystyki przemysłowej gromadzącej specjalistów z całego świata. Tytuł XII tegorocznej Konferencji to: „Kultura, sztuka i przedsiębiorczość w przestrzeni przemysłowej”.

⁹ www.kopalniaguido.pl/realizowane-projekty/rewitalizacja-obiektow-poprzemyslowych, 9.04.2015.

Można zatem śmiało uznać, że miasto w pełni wykorzystało swój potencjał poprzemysłowy i uczyniło z niego mocny atut na drodze swego alternatywnego rozwoju, tym samym w pełni zasługuje na przypisane mu dziś określenie „stolica” turystyki przemysłowej.

2.2. Ruda Śląska – w kierunku metropolitarności czy peryferyjności?

Nietypowość miasta Ruda Śląska polega na jego specyficznej strukturze policentrycznej. W obecnym kształcie miasto powstało w 1959 roku ze złączenia kilku sąsiadujących ze sobą miejscowości.

Brak wyraźnej przestrzeni centralnej, utrudniającej czy wręcz uniemożliwiającej rozwój podstawowych funkcji miastotwórczych, zrodził pomysł utworzenia takiej przestrzeni w obrębie placu zlokalizowanego przy Magistracie, mieszczącym się w jednej z centralnych dzielnic miasta.

Odwiedzając to miejsce dzisiaj po niemal pięciu latach od jego utworzenia, nadal trudno dopatrzeć się tutaj właściwych dla śródmieścia funkcji, o których w swojej publikacji dotyczącej centrum pisał J. Szerszeń:

„Śródmieście (oraz centrum miasta) zawsze odgrywało niepoślednią rolę w stosunku do miasta jako całości. [...] Na jego obszarze spotykamy się z koncentracją różnorodnych, często atrakcyjnych funkcji usługowych, administracyjnych, handlowych, kulturalnych, a także różnorodnych systemów i układów komunikacji. Powyższym elementom towarzyszą z reguły bogate wartości kulturowe, informacyjne i przestrzenne [...]. Śródmieście swoją przestrzenią, jej symboliką i charakterem, swoim kolorytem niejednokrotnie wywiera piętno na odbiorcy. Z jego niepowtarzalnymi i zapamiętywanymi elementami czy cechami identyfikuje się wielu jego mieszkańców i przybyszów z innych dzielnic”¹⁰.

Poza zlokalizowanymi w obrębie Placu Jana Pawła II (bo taką nazwę nosi obecny rudzki „rynek”), pięknym zabytkowym kościołem św. Pawła oraz odrestaurowanymi kamienicami, w jego przestrzeni nie pojawiły się żadne obiekty ani instytucje, które nadawałyby temu miejscu funkcjonalny wymiar atrakcyjnej przestrzeni miejskiej, chętnie odwiedzanej i użytkowanej przez mieszkańców i gości. Przestrzeń ta, szczególnie w oczach socjologa miasta, nadal jawi się jako pusta.

Mimo tego szansą dla rozwoju miasta, podobnie jak w omawianym wyżej Zabrze, powinno być to, co stanowi o jego specyfice i oryginalności, a mianowicie bogactwo zlokalizowanych na jego obszarze ciekawych obiektów poprzemysłowych, wręcz unikatowych w skali regionu.

Jednym z nich jest osiedle patronackie „**Ficinus**”.

---

¹⁰ Szerszeń J.: Śródmieście jako obszar kultury. PWN, Warszawa-Lódź 1987, s. 8-9.

Rys. 2. Osiedle robotnicze „Ficinus” w Rudzie Śląskiej Wirku

Fig. 2. Housing Workers „Ficinus" in Ruda Śląska Wirek

Źródło: Opracowanie własne.

Kolonia Ficus to historyczne osiedle robotnicze znajdujące się przy ul. Kubiny w Rudzie Śląskiej Wirku i stanowi jeden z najstarszych zachowanych zespołów budownictwa patronackiego na Górnym Śląsku. Budynki Ficusa w niczym nie przypominają typowych ceglanych śląskich familoków. Niezwykłość kolonii polega na użyciu jako budulca naturalnego piaskowca, pozyskiwanego z okolicznych kamieniołomów.

Unikatowy w skali regionu jest także zlokalizowany w Rudzie Śląskiej obiekt, jakim jest „Szyb Andrzej”, zabytkowa wieża wyciągowa zbudowana na wzór obronnej baszty zamkowej, w której, jak ilustruje poniższa fotografia, niestety nadal „wieje pustką”.

Rys. 3. Zabytkowy Szyb „Andrzej” w Rudzie Śląskiej Wirku

Fig. 3. Historical Shaft "Andrew" in Ruda Śląska Wirek

Źródło: Opracowanie własne.

Wydawałoby się, że tego typu obiekty – perełki, w mieście pozbawionym innych atrakcji kulturalnych i turystycznych, powinny stać się oczkiem w głowie tutejszych władz, które powinny dołożyć wszelkich starań, aby wypromować je na symbol miasta. Tymczasem,

jak czytamy w jednym z artykułów autorstwa Barbary Pilocik, zamieszczonym niedawno na portalu Rudy Śląskiej, o wymownym tytule – „**Kolonia Robotnicza Ficinus zniknie ze szlaku zabytków**”:

„Choć *Ficinus* jest najstarszym tego typu obiektem na tym szlaku, to jako osiedle nie dźwizży palmy pierwszeństwa w naszym regionie – zauważa Bronisław Wątroba, rudzki działacz [...]. Wiele dzieje się tam podczas wspomnianej rokrocznej Industriady, organizowano na terenie Ficinusa jarmark świąteczny oraz wigilię, wiele się też pisze i mówi o tym obiekcie.

To chyba nadal za mało. Nie jest ono tak zauważane na mapie Śląska, a dodatkowo... być może zostanie wykreślone ze Szlaku Zabytków Techniki. Dlaczego?

Ficinus od lat nie spełnia pewnych wymogów określonych przez Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego jako instytucji nadzorującej Szlak Zabytków Techniki. Zagrożenie, iż tym samym Ruda Śląska praktycznie na tym szlaku przestanie istnieć, jest realne [...] – mówi Bronisław Wątroba”¹¹.

Brak w mieście wyraźnej aury, sprzyjającej tworzeniu i wspieraniu tzw. przemysłów kreatywnych, nadających funkcjonalną i społeczną wartość ciekawym przestrzeniom miejskim jest zapewne powodem najsłabiej postępującego tutaj procesu metropolizacji w odniesieniu do ościennych miast konurbacji. Sytuacja ta odbija się również na kondycji gospodarczej miasta, które ze względu na ubóstwo oferty kulturalno-rozrywkowej staje się nieatrakcyjne tak dla potencjalnych inwestorów, a także przedstawicieli szeroko rozumianej klasy ludzi kreatywnych, stanowiących siłę napędową rozwoju miasta.

3. Podsumowanie

Jak pisze Kazimierz Krzysztofek: „Kultura miasta odbija się w charakterze przestrzeni będącej kroniką życia miasta i zapisem jego historii. Miasto jest zarówno wytworem, jak i wyrazem kultury, a jednocześnie tworzy specyficzne środowisko krzewienia kultury i jej najpełniejszego przeżywania dzięki możliwości konfrontacji wielu nurtów oraz bezpośredniego dostępu do różnych form jej wyrazu”¹².

Trudno zatem oczekiwać, aby jakiegokolwiek miasto mogło rozwijać swoje funkcje wielkomiejskie czy metropolitarne nie bacząc na rozwój kultury i poszanowanie swojego dziedzictwa historycznego.

---

¹¹ Pilocik B.: Kolonia Robotnicza Ficinus zniknie ze szlaku zabytków?, www.rudasl.pl, 20.03.2015.

¹² Krzysztofek K.: Tendencje zmian w przestrzeni późnośredniowiecznego miasta, [w:] Jałowiecki B., Majer A., Szczepański M.S. (red.): Przemiany miasta. Wokół socjologii Aleksandra Wallisa. Scholar, Warszawa 2005, s. 37-39.

Bibliografia

1. Jałowiecki B., Szczepański M.S.: Miasto i przestrzeń w perspektywie socjologicznej. Scholar, Warszawa 2006.
2. Krzysztofek K.: Tendencje zmian w przestrzeni późnośredniowiecznego miasta, [w:] Jałowiecki B., Majer A., Szczepański M.S. (red.): Przemiany miasta. Wokół socjologii Aleksandra Wallisa. Scholar, Warszawa 2005.
3. Majer A.: Socjologia i przestrzeń miejska. PWN, Warszawa 2010.
4. Rybicki P.: Społeczeństwo miejskie. PWN, Warszawa 1972.
5. Szerszeń J.: Śródmieście jako obszar kultury. PWN, Warszawa-Łódź 1987.
6. Klasik A.: Sektor kultury i przemysły kreatywne w rozwoju regionu na przykładzie Aglomeracji Górnośląskiej, www.creativepoland.eu/documents/bazawiedzy/n_62fb3ac_sektor_kkultury_i_przemysly_kreatywne_w_rozwoju_regionu_na_przykladzie_aglomeracji_gornoslaskiej.pdf, 18.08.2014.
7. Pilocik B.: Kolonia Robotnicza Ficinus zniknie ze szlaku zabytków, www.rudasl.pl, 20.03.2015.
8. www.silesiametropolia.eu/s,9.htm, 27.12.2014.
9. www.kopalniaguido.pl/realizowane-projekty/rewitalizacja-obiektow-poprzemyslowych, 9.04.2015.

Abstract

The cultural sector is becoming one of the most important, next to the science and business sector, foundation and prerequisite for the development of modern society. Interesting cultural offer of cities, is also a specific project aimed at creating an attractive image of the site and thus a positive climate for attracting new investment and development, thus contributing to the harmonious development of both economic and social in the region. Hence was born the idea of trying to capture the processes taking place in the cities of the Upper Silesia region on the functional use of the potential what is the material and spiritual heritage of the period of industrialization.